

*Serby – Serbja
Serbowie Łużyccy*

Serby

Serbowie Łużyccy...

to najmniejszy naród słowiański. Są oni potomkami słowiańskich plemion, które w trakcie wędrówki ludów przed przeszło 1400 laty zasiedlili obszary pomiędzy Odrą, Łabą i Solawą, Morzem Bałtyckim a niemieckim średniogórzem (Rudawy).

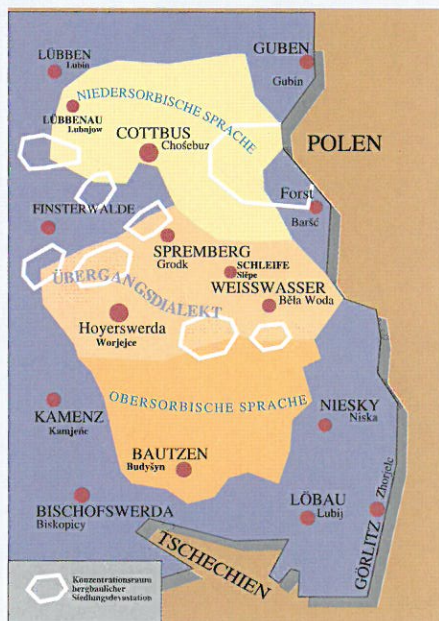
Po utracie politycznej niezależności w X wieku obszary słowiańskie stale się pomniejszały w wyniku asymilacji i zamierzonej germanizacji. Jedynie potomkom górnołużyckich Milczan i dolnołużyckich Łużyczan udało się aż po dzień dzisiejszy zachować swoistą serbołużycką kulturę i język.

Serbowie Łużyccy nie mają narodu macierzystego w państwach ościennych.

sedleński rum

Obszary zasiedlone przez Serbów...

zmniejszają się ciągle od 1000 lat. Rosnąca dominacja języka niemieckiego i kultury niemieckiej we wszystkich dziedzinach życia prowadziła do zaniku języka i kultury Serbołużyczan. Zjawisko to wzmacniała dyskryminacja języka serbołużyckiego w kościele, w szkole i w życiu publicznym.

Obszar łużyckojęzyczny dzisiaj

serbska kultura Serbołużycka kultura..

zaczęła się wykształcać w połowie XIX wieku jako kultura mieszczańska. Ruch Młodoserbski zainicjował odrębną serbołużycką świadomość narodową. Serbołużycka inteligencja podjęła działania zmierzające do narodowego odrodzenia ludu serbołużyckiego.

Mały naród Serbów Łużyckich (ok. 60.000) dokonał wielu znacznych osiągnięć w dziedzinie sztuki, kultury i nauki.

serbske drastwy Serbołużyckie stroje ludowe

Serbskie obszary Łużyc to największy zwarty region strojów ludowych w całych Niemczech.

Zespół folklorystyczny ze Ślepego (łuż. Ślepe, niem. Schleife)

Z niegdyś 10 wariantów strojów ludowych dotwały do dzisiejszych czasów jedynie 4: w wokolicach Budziszyna, Ślepego, Wojerec i Chociebuża. Tutaj stroje ludowe są noszone na codzień, przede wszystkim przez starsze pokolenie. Wiele kobiet i dziewczyn posiada na własność bogaty w kolory strój ludowy odświętny, który ubierają na szczególne okazje. W ostatnim czasie powstają liczne towarzystwa, które pielęgnują tradycję noszenia strojów ludowych.

Narodowe stroje ludowe jako przejaw materialnej kultury ludowej to dla Serbów Łużyckich ważny element tożsamości.

Dolnołużycki strój odświętny

Wojerecki strój do tańca

Strój katolickich Serbów

został założony 1 stycznia 2001 w Budziszynie. Jego głównym zadaniem jest rewitalizacja języka łużyckiego od najmłodszych lat w życiu dzieci celem zachowania i rozwijania języka łużyckiego jako żywego środka komunikacji.

W 1990 r. założone Serbskie Towarzystwo Szkolne zaczęło już w roku 1998 zakładanie przedszkoli i grup WITAJ na całych Łużycach, w których dzieci przyswajają sobie język łużycki według metody immersji.

Ośrodek językowy WITAJ kontynuuje inicjatywę, kształci wychowawców na kursach języka łużyckiego, opracowuje podręczniki szkolne i dodatkowe materiały robocze do nauczania języka w ramach projektu WITAJ i w szkołach.

Gama projektów na rzecz zachowania języka sięga od opracowywania komputerowych programów edukacyjnych aż po organizowanie imprez z udziałem młodzieży i rodzin z dziećmi.

Wezwanie do udziału w projekcie WITAJ

Prezydium Domowiny wzywa wszystkie towarzystwa, wszystkich członków Domowiny oraz ludność serbołużycką z całych Łużyc, aby pieniężnymi datkami wsparli projekt WITAJ. Liczba mówiących po łużycku nie może się dalej zmniejszać. Dlatego środki z funduszu WITAJ mają służyć zwię-

kszeniu w przedszkolach liczby dzieci mówiących po łużycku. W ten sposób chcemy ustabilizować i rozbudować sieć szkół serbołużyckich. Niech będzie to znak, że wszystkie warstwy ludu serbołużyckiego są gotowe wnieść osobisty wkład pieniężny w zachowanie naszego języka i kultury. Będziemy wdzięczni za każdą sumę ofiarowaną przez naszych przyjaciół z kraju i zagranicy.

Składki mogą być przekazywane przelewem na następujące konto:

WITAJ-Fonds zweisprachige Erziehung

Deutsche Bank Bautzen

Numer konta: 72 207 00

Numer banku: 870 700 00

EBAN code: DE 81 8502 0086 0005 7320 00

Szkolne Towarzystwo Serbołużyckie jest uprawnione do wystawienia ofiarodawcom kwitu potwierdzającego składkę.
(odezwa ustanowiona przez prezydium Domowiny 18 grudnia 1999 r. w Budziszynie)

DOMOWINA - Zwęzk Łużyskich Serbow z.t. **DOMOWINA - Związek Serbów Łużyckich**

została założona 13 października 1912 r. jako organizacja dachowa serbskich towarzystw. W 1937 r. została zakazana przez nazistów, po drugiej wojnie światowej założona na nowo, po upadku NRD przestrukuryzowana i odnowiona. Jej celem jest dzisiaj reprezentowanie demokratycznych i narodowych interesów

Serbów Łużyckich w Wolnym Kraju Saksonii, w Kraju Brandenburgii oraz poza Łużycami, jak również pielęgnowanie i rozwój języka i kultury serbołużyckiej.

Prezydium Domowiny jest wybierane demokratycznie i reprezentuje wszystkie warstwy i grupy interesów ludu serbołużyckiego.

Założba za serbski lud

Fundacja na Rzecz Ludu Serbołużyckiego...

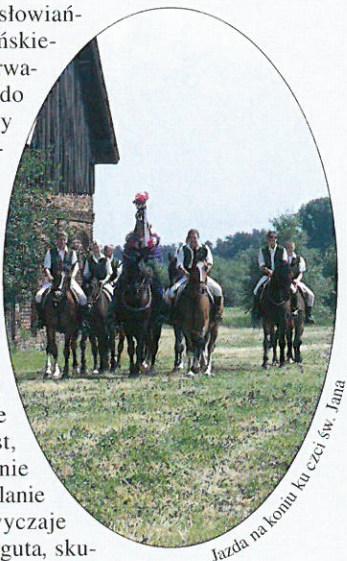

została założona 19 października 1991 r. w Lohsa koło Worejec przez Kraj Saksonię, Kraj Brandenburgię i Związek Federalny jako fundacja prawa publicznego, niezdolna do działań prawnych. Stworzono w ten sposób bazę materialną do finansowania ważnych serbołużyckich instytucji jak też projektów i pojedynczych inicjatyw na rzecz zachowania i rozwoju łużyckiego języka i kultury.

1 stycznia 1999, w wyniku podpisania traktatu państwowego pomiędzy Saksonią a Brandenburgią, fundacja otrzymała status fundacji prawa publicznego zdolnej do działań prawnych.

serbske nałogi Obyczaje Serbów Łużyckich...

są - jak wiele obrządków słowiańskich - pochodzenia pogańskiego. Wiele zwyczajów przetrwało w zmienionej formie do dziś. Ich obchodzenie cieszy się nadal wielką popularnością, przy czym widoczne są różnice terytorialne. Wiele obrzędów i zwyczajów ma związek ze świętami chrześcijańskimi (Święta Bożego Narodzenia, Święta Wielkanocne) albo z pracą na roli. Bardzo rozpowszechnione są obrzędy zimowe i wiosenne jak ptasie wesele, zapust, ogień wielkanocny, palenie czarownic, stawianie i obalanie drzewa majowego, lub zwyczaje dożynkowe jak łapanie koguta, skubanie koguta, jazda konna po ściernisku i inne. Młode dziewczęta ubierają na takie okazje często swój ludowy strój odświętny.

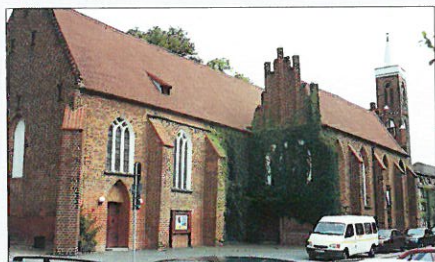

Jazda na koniu ku czci św. Jana

serbska konfesja Przynależność konfesyjna Serbów Łużyckich

Katolicka część Łużyc stanowi stosunkowo zwarty obszar pomiędzy Budziszynem, Kamieńcem i Wojerecami. W trójkącie tym żyje w 9 parafiach ponad 15.000 Serbołużyczan-katolików. Językiem codziennym w rodzinie, w szkole i przedszkolach jest w przeważającej mierze język łużycki.

Ewangelickich parafii, głównie na Łużycach Dolnych i Środkowych, z większością łużyckojęzyczną nie ma już wcale. Tym niemniej w prawie wszystkich parafiach żyją jeszcze łużyckojęzyczni parafianie, którzy od końca lat 80-tych mogą uczestniczyć w nabożeństwach łużyckich. Nie wszyscy Serbowie są wierzący.

Kościół Serbski w Chociebużu

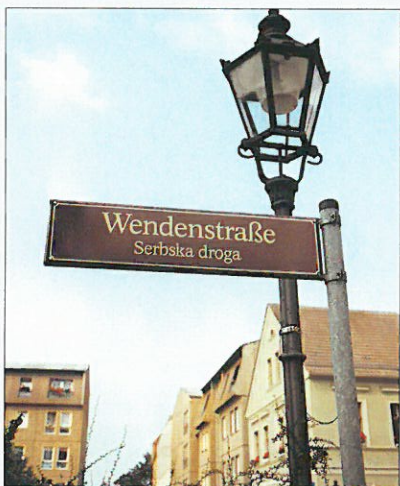
serbska rěc Język serbołużycki...

zachował wiele archaicznych elementów starosłowiańszczyzny. Po reformacji powstało na podłożu różnych dialektów kilka form literackich języka łużyckiego. Do połowy XIX wieku ustaliły się ostatecznie dwa języki: na Górnych Łużycach jako obowiązująca norma pisemna w serbołużyckim życiu publicznym - górnołużycki język literacki na podłożu dialektu, którym mówi się w okolicy Budziszyna (po górnołużycku: Budyšin, niem. Bautzen); na Dolnych Łużycach - język dolnołużycki na podłożu dialektu chociebuskiego (dłuż. Chóšebuz, niem. Cottbus). Na obszarze styku dolno- i górnołużyckiego wykształcił się dialekt przechodni, który zawiera w sobie elementy obu języków.

„Sorben“ czy „Wenden“?

Oba wyrazy oznaczają w języku niemieckim to samo. Pojęciem „Veneti“ określali rzymscy dziejopisarze wszystkie nieznanne im plemiona słowiańskie, które od czasu wędrówki ludów osiedliły się w Niemczech Środkowych i Wschodnich, jak również w krajach alpejskich (na obszarze dzisiejszej Austrii). Przez stulecia używano w języku niemieckim pojęcia „Wenden“ lub „Winden“.

Określenie „Sorben“ pochodzi od nazwy własnej Serbów, którzy określają się we własnym języku jako „Serbja“, „Serby“. Na Łużycach Dolnych delegaci dolnołużyckiej żupy Domowiny opowiedzieli się na pierwszym głównym zebraniu 31.5.1991 za używaniem w języku niemieckim określenia „Sorben/Wenden“.

Wszędzie na serbskojęzycznych terenach Łużyc można się natknąć na dwujęzyczne oznakowania.

Serbski narod (Mina Witkojc)

Su wot něga śi zabijali
a starcali śi do rowa.
Su smjertny kjarliž pšespiwali
śi do końca a wotnowa.

Pšez tysac lětow zasuzony
sy k smjerśi był - a njezginjoš.
Sy wobkusany, rozdobjony,
wšak žywy hyšći zdychujoš.

Pšez tysac lětow w srjeźi ludu
su wutšoby se gorili,
a za tebe se goriš budu,
až měra raz se dopolni.

Wše do žěła! Jo trjeba šćitaš!
Jo trjeba zagnaš smjertnu seń!
Juž tam a tudy chapja switaš.
Nam jan ze žěła skwišo žen!

Dalsze informacije o historii Serbów Łužyckich, ich jězyku i kulturze na Łužycach Dolnych i Górnych možna odnaleźć w internecie pod adrese: www.sorben.com

- Serbski dom / Wendisches Haus
Serbska kulturna infomacija / Sorbische Kulturinformation
LODKA
August-Bebel-Straße 82, 03046 Cottbus
email: stiftung-lodka@sorben.com
nr telefonu 0355 / 48 57 64 68
telefaks 0355 / 48 57 64 69
- Serbski dom / Haus der Sorben
SKI Budyšin / Sorbische Kulturinformation SKI Bautzen
Postplatz 2, 02625 Bautzen
email: Stiftung-SKI@sorben.com
nr telefonu 03591 / 55 01 11
telefaks 03591 / 4 28 11

wydawca/wudawař: Załožba za serbski lud
Serbska kulturna informacija LODKA, 2001
redakcija/redakcija: Milena Stock
fotografia na stronje tytułowej/fota: Erich Schutt
mapa/korta: Fred Pötschke
druk/śišć: DRUCKZONE GmbH & Co. KG